

Balogh Ferenc

Habent sua fata libelli

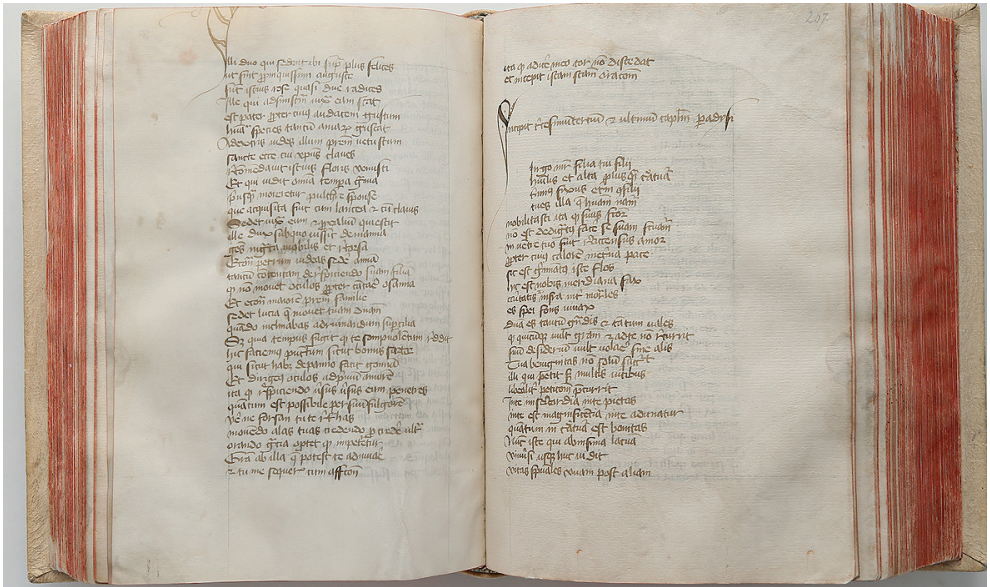
Az egri Főegyházmegyei Könyvtár szépirodalmi különlegességei

A címben szereplő, Terentianus Maurustól származó latin szentencia szerint „*a könyveknek is megvan a maga sorsa*”. Nincs ez másképp az idén 230 éves Főegyházmegyei Könyvtár gyűjteményében található könyvek esetében sem. Jelen írás a szépirodalmi jelentőséggel bíró kötetetek közül ismertet néhányat és ad ízelítőt a patinás intézmény állományában még fellelhető művekből.

A Főegyházmegyei Könyvtár alapítója, Eszterházy Károly püspök kívánsága szerint minden olvasni és tanulni vágyó ember számára nyitott intézmény, megnyitása: 1793. december 28-a óta. Eredetileg egyetemi könyvtárként jött létre, mely egy klasszikus négy fakultásos intézmény igényeit volt hivatott kiszolgálni. Az alapítói szándék nem volt összhangban az uralkodói-politikai szándékkal, mely a Ratio Educationis tanügyi rendeletben mindössze egyetlen egyetem működését tette lehetővé hazánkban. Éppen ezért 1814-ben Fischer István érsek egyházmegyei rangra emelte az intézményt, így annak gyűjtőköre is megváltozott. Már az alapgyűjteményben is számos unikális, különleges dokumentum található. Itt azonban meg kell jegyezni, hogy Eszterházy püspök nem volt bibliofil, így a szépsége és értéke miatt az alapgyűjteményben kevés könyv került be. A gyűjtemény legnagyobb értéke az, hogy a 16–17–18. század tudományának ennyire egységesen megmaradt lenyomata csak nagyon kevés helyen maradt fenn. Tudományos jellege miatt a szépirodalmi művek jelentős része inkább az alapító püspök utódai, leginkább Pyrker János László és Bartakovics Béla révén került Egerbe.

Ilyen unikális dokumentum a Dante- vagy Serravalle-kódex is, mely az Isteni színjáték latin fordítását tartalmazza: „*Praecambuli et commentarii de „Inferno” a Joanne de Serravalle* (bevezetés és magyarázat a „Pokol” című részhez, ugyancsak Joannes Serravalle-tól.) Kéziratos kódex, a 15. század első felében készült. Írásmódja: gothicus cursiva egy oszlopban, Eszterházy-kötésben. Három ismert latin fordítás létezik, az egyik a Vatikáni Múzeumban, a másik a British Libraryban, a harmadik pedig a Főegyházmegyei Könyvtárban. A példány különlegessége, hogy tartalmaz egy Zsigmondnak szóló ajánlást, mert a kötetet vélhetően 1417-ben, a konstanzi zsinaton kapta ajándékba.

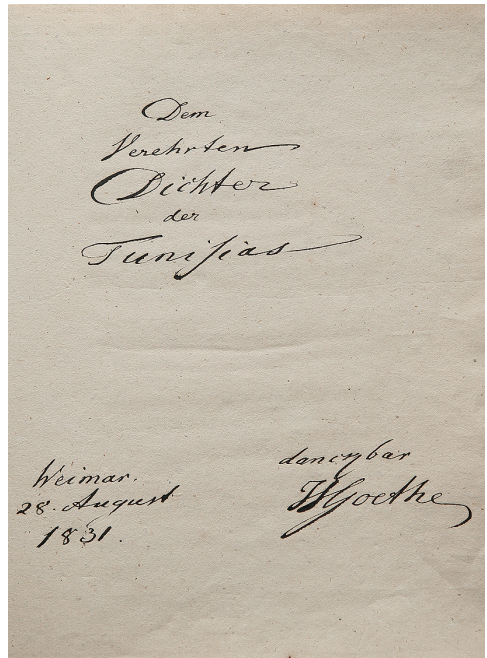
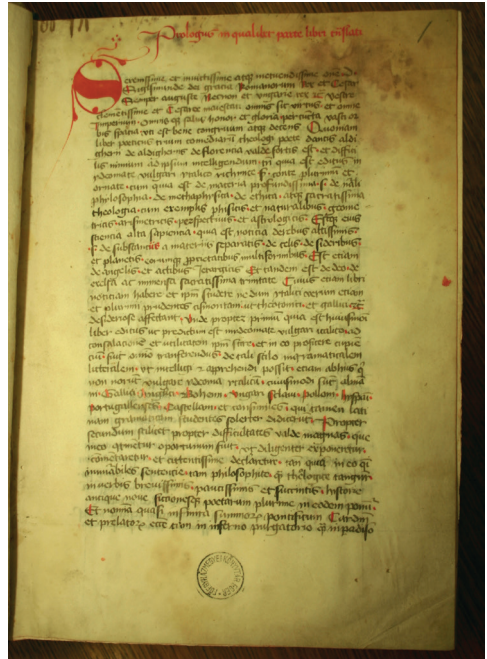
„*Felséges és legyőzhetetlen és mégis igen félelmetes Zsigmond nagyúrnak, aki az Isten kegyelméből a Rómaiak Királya és Császára, mindig fenséges, ezenkívül Magyarország királya stb. Legyen meg számodra Igen kegyes és fenséges Cézár minden erény, minden uralkodás, minden üdv, valamint tisztelet és dicsőség az egész széles*

földkerekségen, amint ez kijár is, illő is." – olvashatjuk az ajánló sorokat. A csaknem mesébe illő magyarázat szerint Zsigmond szerette volna megismerni Dante hatalmas művét, ám nem tudott olaszul, ezért főpap társai rábeszélésére alig egy esztendő alatt Serravalle fermói püspök a humanisták és az akkori tudomány nyelvére, latinra fordította. A szakirodalom régebben prózafordításnak tartotta, de mai kutatások már inkább az eredetivel egyező versfordításnak tekinti.

Korban hozzánk jóval közelebb, ám a világirodalom szempontjából szintén nagy hatású költőfejedelem: Johann Wolfgang Goethe kapcsán is őriz a könyvtár kötetet, mégpedig Goethe *Iphigenia* című művének, a szerző által Pyrker János László egri pátriárka-érseknek dedikált példányát. Pyrker maga is szenvedélyes költő volt, leginkább német nyelven alkotott. A nála 22 évvel idősebb Goethe számított a legnagyobb német költőnek, ezért 1819-ben és 1820-ban Pyrker, még velencei pátriárkaként elküldte neki a *Tunisiás* című művét Weimarba, legalább egy dicsérő szót remélve a költőfejedelemtől saját költészetére. Ez Pyrkernek azonnali hírnevet és általános elismerést hozott volna. 1820-ban Goethe válaszolt is, levelében köszönetet mondott, ugyanakkor Pyrker bocsánatát kérte, amiért sok elkötelezettsége miatt nem tudott időt szánni az elküldött mű elolvasására. Pyrker *Rudolph von Habsburg* című eposzát is elküldte. Goethe 1827-ben újabb levelet írt, amelyet Velencébe küldött, de a levél azonban soha

fejüket. A teljesség igénye nélkül az első kiadások közül Verseghy Ferenc *Rikóti Mátyás* című szatirikus verseinek 1804-es, Csokonai *Lilla*-kötetének 1805-ös, Katona József *Bánk-bán* drámájának 1821-es, Vörösmarty *Zalán futása* című hőskölteményének 1825-ös, Arany János *Toldijának* 1847-es példányait őrzik.

Eger irodalmi vonatkozásai és a helytörténet, ha úgy tetszik az egriség szempontjából jelentős költők és írók művei is megtalálhatóak a könyvtár polcain. Szintén a teljesség igénye nélkül megtalálhatóak itt Tárkányi Béla, Mindszenty Gedeon, Pájer Antal, Zalár József, Kálnoky László és Apor (Kapor) Elemér művei is.

A bibliotéka folyóirat-állományában pedig a legjelentősebb irodalmi lapok között méltán foglal helyet az *Agria* is.

Felhasznált irodalom

Surányi Imre: *Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár könyvritkaságai*. Líceum Kiadó, Eger, 2009.

Koncz Ákos: *Egri egyházmegyei papok az irodalmi téren*. Érseki Lyceumi Nyomda, Eger, 1892.

Löffler Erzsébet: *Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár*. Érseki Vagyonkezelő Központ, Eger, 2012.

Mátyus Norbert: *Sul commento di Giovanni de Serravale alla commedia*. Verbum IV/1. 23–42. Akadémiai Kiadó, 2002.

(A szerző az Egri Főegyházmegyei Könyvtár igazgatója)

